

De Kraanvogel in Groningen

Egbert Boekema

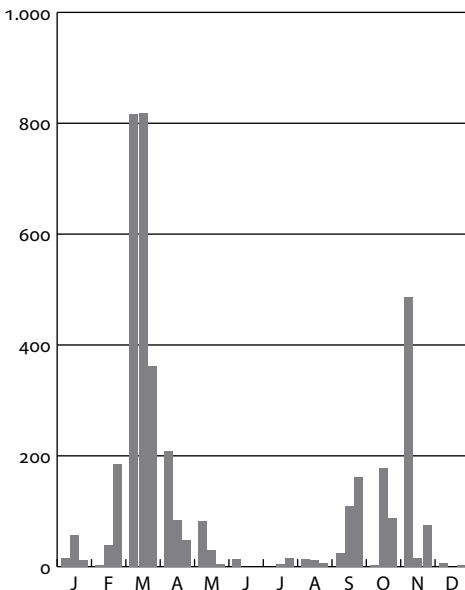
Inleiding

Kraanvogels *Grus grus* zijn er altijd wel geweest in Groningen, want er is een oude straat met een poort in stad Groningen naar genoemd (Craneweg en Cranepoort) en de naam Kraanlanden is in het verleden gegeven aan graslanden tussen Haren en Peize en bij Waterhuizen (Boekema et al. 1983). Bij opgravingen aan de zuidzijde van de stad Groningen werden in 1976 botresten van een Kraanvogel in keukenafval uit de zestiende en zeventiende eeuw gevonden (Boekema et al. 1983). Over eventueel broeden in een grijs verleden in de voormalige uitgestrekte hoogvenen van Groningen kunnen we alleen maar speculeren, want er is niets bekend. In het aangrenzende Duitsland was de soort rond Leer in de achttiende en negentiende eeuw echter broedvogel

(Gerdes 2000). Uit de negentiende eeuw zijn drie waarnemingen bekend (Boekema et al. 1983), waaruit we kunnen opmaken dat de Kraanvogel toen een vrij schaarse gast was. Dat is nu nog steeds zo, want de trekbaan van de Kraanvogels uit Scandinavië loopt net ten oosten van Groningen, met als gevolg dat we zelden meer dan enkele tientallen Kraanvogels per jaar kunnen zien. In dit artikel wordt kort samengevat wat bekend is van Kraanvogels in Groningen en omgeving.

Voorkomen

Kraanvogels op trek zitten niet ver weg, want hemelsbreed op 110 kilometer ten zuidoosten van Ter Apel ligt bij Diepholz het Wietingsmoor dat een vaste pleisterplaats in voor- en najaar is. Daar kunnen op het hoogtepunt van de trek tot enkele tienduizenden vogels foerageren. Vanwege het feit dat de trekbaan niet al te ver weg ligt, kunnen bij straffe (zuid)oostelijke wind grotere aantallen trekkers worden verwacht, zoals op 5 en 6 november 1982 toen respectievelijk 110 en 210 vogels bij Groningen en Glimmen overkwamen (*het Vogeljaar* 31: 46). Als gunstige wind namelijk samenvalt met wegtrek door invallende nachtvorst, zoals dat op 6 november 1982 op de pleisterplaatsen van Rügen het geval was (Lensink et al. 2002), krijgen we soms een topdag in Groningen. Een andere memorabele dag was 11 maart 1995, toen 491 exemplaren bij krachtige oostenwind langskwamen. Al deze vogels, op één na in de Oostpolder bij Noordlaren, werden in Zuidoost-Groningen gezien. In het voorjaar trekken vaak (heel) kleine groepjes en losse vogels gestuwd langs de Noordkust in april en mei door. Maar de aantallen aan de kust zetten geen zoden aan de dijk, hoewel het natuurlijk leuk is om een Kraanvogel in de

Figuur 1. Aantallen Kraanvogels in Groningen per decade (bron: gegevens Egbert Boekema).

Lauwersmeer te zien. Analyseren we alle waarnemingen dan blijkt dat veruit het grootste deel, namelijk meer dan 80%, in Oost-Groningen wordt gezien.

Aantallen aan de grond zijn doorgaans veel lager dan in overtrekkende groepen. Overal verspreid kunnen troepjes op akkers en in weilanden opduiken. Vaste pleisterplaatsen, zoals De Peel in Limburg en het Fochteloërveen op de Drents-Friese grens zijn er in de provincie Groningen nooit geweest. De laatste jaren komen soms kleine troepjes op het uitgestrekte Ellersinghuizerveld in Westerwolde voor, wat een terrein is dat nog het meest lijkt op een mogelijk broedgebied. De grootste groep ooit aan de grond was 167 exemplaren in het Rhederveld op 13 maart 1976. In de jaren zeventig was dit de beste rietganzenpleisterplaats in de provincie Groningen. Deze waarneming was van dr. Klaus Gerdes uit Leer en staat in zijn boek over de vogels in de Landkreis Leer (Gerdes 2000).

Als we alle waarnemingen tot 2011 per decade vergelijken, dan is de beste trekmaand in het voorjaar overduidelijk maart (zie

figuur 1). In het najaar is de trek wat meer gespreid. Door een paar hoge uitschieters lijkt begin november de beste trektijd. Als we de trekvogelatlas van Nederland erop naslaan, dan lijkt de piek eind oktober-half november te liggen, met een mediane door-trekdag van 8 november. Maar wat voor Groningen opgaat, namelijk een paar superdagen, geldt ook voor elders. In de periode 1976-1993 was 6 november 1982 de beste dag met 1041 exemplaren over Voerendaal in Limburg (Lensink et al. 2002).

Literatuur

Boekema, E.J., P. Glas & J.B. Hulscher 1983.

De vogels van de provincie Groningen.

Wolters-Noordhoff/Bouma's Boekhuis Groningen.

Gerdes, K. 2000. *Die Vogelwelt im Landkreis Leer, im Dollart und auf den Nordseeinseln Borkum und Lütje Hörn.* Schuster. Leer.

Lensink, R., H. van Gasteren, F. Hustings, L. Buurma, G. van Duin, L. Linnartz, F. Vogelzang & C. Witkamp (LWVT/SOVON) 2002. *Vogel trek over Nederland 1976-1993.* Schuyt & Co, Haarlem.

Restaurette

Schierzicht

Haven 8a - Lauwersoog
Tel. 0591-349200 - Fax 0591-349443

KOFFIEDRINKEN

(2e kopje gratis!)

en tegelijk het
laatste vogelnieuws lezen in het

V OGEL- LOGBOEK

In het vogellogboek kunt u uw leuke waarnemingen bijschrijven. Tevens kunt u lezen of er nog iets leuks gezien is door een collega-vogelaar.

Op deze manier blijft elke vogelaar op
de hoogte van

Het laatste vogelnieuws